

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

Managementletter 2023

Veiligheidsregio Hollands Midden

Veiligheidsregio

HOLLANDS MIDDEN

Aan het dagelijks bestuur van de
Gemeenschappelijke regeling
Veiligheidsregio Hollands Midden
Postbus 1123
2302 BC LEIDEN

Onderwerp

Managementletter 2023

Datum

21 december 2023

Kenmerk

312021007.23.452

Geacht bestuur,

Wij hebben met veel genoegen, als onderdeel van de controle van de jaarrekening 2023, de interim-controle voor uw veiligheidsregio uitgevoerd. Deze controle is primair gericht op de analyse en evaluatie van de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne controle. In onze managementletter zijn onze bevindingen en aanbevelingen opgenomen. Tevens heeft deze controle als doelstelling om de aandachtspunten voor de jaarrekening 2023 te signaleren en onder uw aandacht te brengen.

Wij merken op dat deze brief is opgesteld ten behoeve van het dagelijks bestuur van de Veiligheidsregio Hollands Midden en niet zonder onze toestemming aan derden mag worden verstrekt.

De bevindingen en aanbevelingen dienen te worden gelezen als constructieve aanwijzingen voor het dagelijks bestuur als onderdeel van het continue proces van het veranderen en verbeteren van de beheersing van de bedrijfsvoering en de kwaliteit van de jaarrekening. Wij hebben de managementletter op 21 december 2023 besproken met de concerncontroller en de directie. Graag willen wij deze rapportage en de daarin opgenomen bevindingen en aanbevelingen nader met u bespreken.

Met vriendelijke groet,

Publieke Sector Accountants B.V.

Was getekend: A.R. Sallehart RA

Inhoudsopgave

Contact:

De volgende personen kunnen benaderd worden bij vragen met betrekking tot deze managementletter:

Arjan Sallehart

Tel: 06 – 1509 2694

Rashadell Varlack

Tel: 06 – 2305 8971

Managementsamenvatting.....	1
1. Inleiding.....	3
2. Onze evaluatie van uw interne beheersing	6
3. Procesbevindingen	21
4. Thema's voor de jaarrekeningcontrole	26

Managementsamenvatting

Managementsamenvatting

Inleiding

Wij zien in 2023 dat de noodzakelijk doorontwikkeling van uw interne beheersing meer onder de aandacht is. Wij zien op onderdelen ook concrete vooruitgang. Een aantal onderwerpen, waaronder de beheersing van de vrijwilligersvergoedingen, behoeft nog nadrukkelijk aandacht.

Wij zouden het een goede zaak vinden als u de doorontwikkeling, die nu met name ingesteld is om de belangrijkste aandachtspunten uit voorgaand jaar op te pakken, meer vorm gaat geven vanuit een overkoepelende aanpak, waarbij u allereerst goed nadenkt over de wijze waarop u de interne beheersing voor uw veiligheidsregio wilt inrichten en welke personele inzet dit vergt. Het drie lijnen-model kan hieraan dienstbaar zijn.

Interne beheersing

Onderstaand enkele hoofdpunten op het gebied van de interne beheersing.

- Er zijn ontwikkelingen rond de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording. U heeft een aantal zaken uitgewerkt. Met name het opstellen van het interne controleplan op basis van een (fraude) risicoanalyse waarmee u zelfstandig de rechtmatigheidsverantwoording kunt onderbouwen is een nog uit te werken onderwerp.
- De frauderisico-analyse zou ook op de agenda van het bestuur mogen, zodat ook op dat niveau het gesprek hierover plaats kan vinden.
- U heeft stappen gezet in het zelfstandig beschrijven van de belangrijkste financiële processen.
- U heeft goede stappen gezet om te komen tot een uitvoeringsinstructie prestatielevering. Deze dient nog afgerond en geïmplementeerd te worden.
- Wij zien voortgang in de monitoring van interne en externe bevindingen. Er dient nog wel een aanzienlijk aantal openstaande punten opgelost te worden.

Procesbevindingen

Onderstaand hebben wij de hoofdlijn van de procesbevindingen opgenomen:

- Er worden in de huidige werkwijze geen zichtbare controles op memoriaalboekingen afgedwongen.
- Er zijn aandachtspunten bij uw preventieve borging van de aanbestedingsrechtmatigheid in uw inkoopproces.
- Wij adviseren u om stappen te maken om te komen tot een zichtbare vaststelling van de prestatielevering.
- De primaire registratie van de vrijwilligersvergoeding ontbreekt gedeeltelijk. Hier worden door u nog werkzaamheden voor verricht.
- Wij adviseren u na te denken over een duurzaamheidsrapportage.

Overige onderwerpen

Wij willen verder nog onder meer de volgende onderwerpen onder uw aandacht brengen:

- Om de planning van uw jaarrekeningtraject te behalen dient u nog een aantal onderwerpen goed voor te bereiden. Personele wisselingen maken uw interne traject uitdagend.
- De tussentijdse controle op de naleving van de Europese aanbestedingsregels mag frequenter en met een grotere diepgang plaatsvinden.
- De volledigheid van de verplichtingen is een aandachtspunt bij het opstellen van de jaarstukken 2023.
- Het is belangrijk dat u duidelijkheid krijgt over de vaststelling van de vergoeding voor Crisisnoodopvang.
- Verder hebben we nog enkele andere aandachtspunten voor het opstellen van de jaarrekening opgenomen.

1. Inleiding

1. Inleiding

Onze controleaanpak is risicogericht

In het kader van onze interim-controle hebben wij de interne beheersingsomgeving onderzocht, voor zover dit relevant is voor de bijdrage daarvan aan de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking, die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing. Hierdoor is onze analyse en evaluatie beperkter dan dat deze zou zijn geweest in het kader van een opdracht tot het geven van een oordeel omtrent de opzet, het bestaan, de effectiviteit en de efficiency van de interne beheersing als geheel en bestrijkt daarom niet noodzakelijkerwijze alle in de interne organisatie vervatte tekortkomingen. Daarnaast hebben wij een aantal aandachtspunten benoemd waarvan wij het zinvol achten daar bij de controle aandacht aan te besteden.

Wij merken dat uw veiligheidsregio nog stappen heeft te zetten in het nog scherper uitwerken van de procesbeschrijvingen en het documenteren van het bestaan van deze beheersmaatregelen die ook voor de accountantscontrole goed bruikbaar is. Tevens hebben wij een aantal belangrijke ontwikkelpunten geïdentificeerd op het gebied van interne beheersing.

Wij hebben bij de interim-controle vooral aandacht besteed aan de inrichting van uw interne beheersomgeving en de financiële processen. Hierna geven wij aan welke belangrijkste risicogebieden en aandachtspunten voor de jaarrekeningcontrole 2023 van uw veiligheidsregio zijn geïdentificeerd.

Aandachtspunten voor controle en rapportage

Voor de jaarrekeningcontrole 2023 onderkennen wij een aantal aandachtspunten, die een verhoogd (bruto) risico met zich mee (kunnen) brengen op een materiële fout in uw jaarrekening en die een mogelijke impact op de bedrijfsvoering kunnen hebben. Opname van een risicogebied of aandachtspunt in deze opsomming betekent niet dat daadwerkelijk sprake is van risico's die zich daadwerkelijk voordoen, maar zijn enkel bedoeld om aan te geven dat wij hier tijdens onze controle (extra) aandacht aan zullen besteden. De risicogebieden zijn hieronder weergegeven.

- De voortgang en status van de rechtmatigheidsverantwoording 2023.
- De follow-up ten aanzien van eerder gerapporteerde aandachtspunten vanuit de interne en externe controles.
- De actualisatie van de (fraude)risicoanalyse.
- De verantwoording en waardering van voorzieningen in relatie tot de aanwezigheid van actuele onderbouwingen, met name de voorziening FLO.

- Het betaalproces, vanwege de potentiële (fraude)risico's.
- Prestatielevering bij de inkopen, vanwege de potentiële (fraude)risico's.
- Management override of controls. Dit betreft de mogelijkheid die het management heeft om specifieke controlemaatregelen te omzeilen, bijvoorbeeld door memoriaalboekingen en/of het schattingsproces. De specifieke aandacht voor dit risico is voorgeschreven vanuit de controlerichtlijnen en is niet uniek voor uw veiligheidsregio.
- De naleving van de (Europese) aanbestedingsregels
- Verantwoording WNT (vanwege de complexe wet- en regelgeving).
- De betrouwbaarheid van de primaire registratie bij de vrijwilligersvergoedingen;
- De verantwoording van de crisissituaties zoals de opvang van de vluchtelingen uit Oekraïne en de ondersteuning van het COA met de opvang van asielzoekers.
- De mate waarin uw jaarrekening voldoet aan de voorschriften uit het BBV.
- De kwaliteit van de IT-omgeving in 2023 en de aandacht hiervoor in de (verbijzonderde) interne controle.

Ter voorkoming van een materiële fout in de jaarrekening heeft u voor bovenstaande risicogebieden beheersmaatregelen getroffen. Wij hebben ons tijdens de interim-controle gericht op de opzet en het bestaan van de door u ingerichte beheersingsomgeving, die deze risico's moeten verkleinen. In het verlengde van het voorgaande hebben wij ook in hoofdstuk 4 nog een aantal aandachtspunten voor de jaarrekening benoemd.

Materialiteit

De materialiteitsbepaling bij uw veiligheidsregio is gebaseerd op het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO). Voor fouten is deze gebaseerd op 1% van de totale lasten inclusief dotaties aan de reserves en voor onzekerheden op 3% van de lasten inclusief stortingen in reserves. Bij onze controleplanning zijn wij vooralsnog uitgegaan van de cijfers volgens de begroting 2023. Wanneer de jaarrekening 2023 beschikbaar is, zullen wij onze materialiteitsbepaling op basis van de werkelijke cijfers over 2023 herzien. Bij de interim-controle is derhalve uitgegaan van:

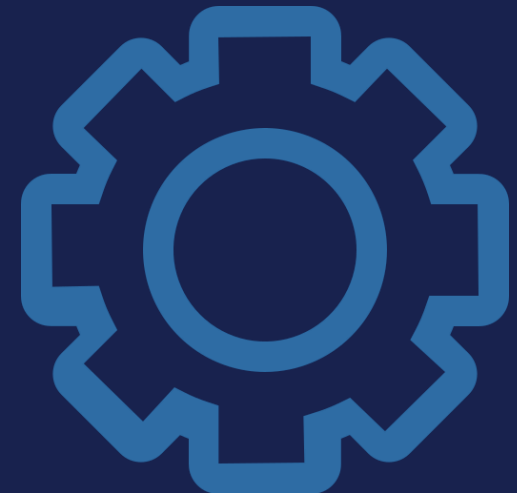
Bron: begroting 2023*	Fouten	Onzekerheden
Goedkeuringsmaterialiteit	€ 610.000	€ 1.830.000

*de totale lasten (incl. stortingen in de reserves) op basis van de primaire begroting 2023 bedragen € 61.169.632

Wij hebben vastgesteld dat uw veiligheidsregio tijdens de uitvoering van de interimcontrole beschikt over een geactualiseerd controleprotocol en normenkader. Het controleprotocol voor de accountantscontrole op de jaarrekening 2023 van Veiligheidsregio Hollands en het bijbehorende normenkader worden eind november 2023 vastgesteld door het algemeen bestuur. Het is van belang dat het vastgestelde normenkader bij de uitvoering van de jaarrekeningcontrole 2023 beschikbaar is omdat dit een belangrijke basis is voor de rechtmatigheidsverantwoording die u in de jaarrekening op gaat nemen. Voor de controle op naleving van de WNT hanteren wij een lagere materialiteit. Deze specifieke materialiteitsberekening is verplicht gesteld vanuit het controleprotocol WNT.

2.

Onze evaluatie van uw interne beheersomgeving

2. Onze evaluatie van uw interne beheersing

Til uw interne beheersing naar een hoger niveau en maak hier voldoende vaart mee

Onze controleaanpak is naast het controleren van de jaarrekening gericht op het verbeteren van uw bedrijfsvoering inclusief de digitalisering hiervan. In onze voorgaande managementletter – en met name die van 2022 – hebben wij u erop gewezen dat er nog grote stappen te zetten waren om de aantoonbare kwaliteit van kwaliteit van de interne beheersing op een dusdanig niveau te krijgen dat de betrouwbaarheid van de financiële informatie voortdurend geborgd is en u ook kan voldoen aan de nieuwe wetgeving rond de rechtmatigheidsverantwoording (dus zelfstandig tot een onderbouwing komt voor de rechtmatigheidsverantwoording in 2023).

Wij zien dat er in 2023 – met name vanaf de zomer – op directieniveau besef is gegroeid dat een kwaliteitsimpuls noodzakelijk is. Wij zien, zoals ook verderop in het vervolg van deze managementletter aan de orde komt, dat daar op onderdelen ook al positieve ontwikkelingen zijn. Voorbeelden zijn de opschoningsacties die hebben plaatsgevonden in het salarisproces en de interne controles die daar nu concreet zijn opgepakt. We zien op deze afdeling ook een daadwerkelijk besef van het belang van een interne beheersing die aantoonbaar op orde is. Tegelijkertijd zien wij overall dat u nog grote stappen te zetten heeft om voor de gehele organisatie op het vereiste niveau te komen. De door u benoemde actiepunten voor de beheersing van de Vrijwilligersvergoedingen en het risicogericht vaststellen van de prestatielevering zijn bijvoorbeeld niet of nauwelijks opgepakt. Ook beschikt u nog niet over een intern controleplan op basis waarvan u gedurende het jaar zelfstandig de peilstok kunt steken in de kwaliteit van de interne beheersing. Dit laatste is een onmisbare basis om überhaupt zelfstandig tot een onderbouwing voor de rechtmatigheidsverantwoording te komen.

We bemerken dat in de organisatie geen gedeeld beeld bestaat van wat een toereikende en zichtbare interne beheersing is en wat daarbij de stip op de horizon is voor de veiligheidsregio. Wat daarbij niet helpt is dat er het afgelopen half jaar in de financiële en controlefunctie relatief veel personeelwisselingen zijn geweest waardoor relevante kennis verloren is gegaan.

Wij zien daardoor naast lichtpuntjes ook behoorlijke uitdagingen voor uw veiligheidsregio en adviseren u dan ook krachtig te blijven investeren in de verbetering van de interne beheersing.

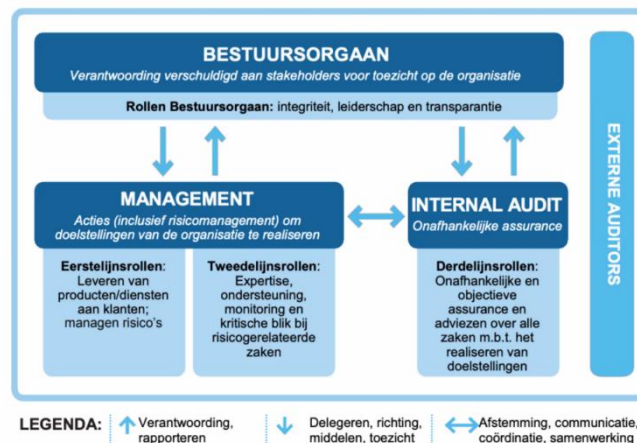
Wat ons betreft zouden speerpunten daarbij moeten zijn:

1. Inrichting van een lijnorganisatie die zichtbaar invulling geeft aan de interne controles
2. Opzetten van een transparante interne controlesystematiek

Hierna gaan wij in op de status van de realisatie van deze speerpunten.

1. Inrichting van een lijnorganisatie die zichtbaar invulling geeft aan de interne controles.

Wij hebben u vorig jaar geadviseerd hierbij het zogenaamde “3-lines model” (de drie verdedigingslijnen) te gaan hanteren. Dit model geeft handvatten om te beoordelen waar in de interne beheersing risico's worden ondervangen:

- In de **eerste lijn**: in het primaire proces binnen de vakafdelingen, onder verantwoordelijkheid van de proceseigenaar
- In de **tweede lijn**: de ondersteunende processen zoals financiën, HR en projectmanagement, waar “checks and balances” zijn ingericht om fouten in de eerste lijn te signaleren.
- In de **derde lijn**: in uw verbijzonderde interne controle achteraf. Deze lijn onderscheidt zich van de tweede lijn door onder meer een (grotere) mate van objectiviteit en uitgebreidere auditcompetenties.

Wij hebben hierbij overigens de lijnen gedefinieerd zoals deze zijn uitgewerkt in de notitie “De verbijzonderde interne controle bij decentrale overheden” van de commissie BADO. Omdat de notitie van de commissie BADO breed gebruikt wordt in uw sector adviseren wij u in het nog door u op te stellen interne controleplan de definities uit deze notitie te gaan hanteren. In het vervolg van deze managementletter gebruiken wij ook deze definities als wij over de verschillende lijnen schrijven.

Wij zien een groeiend besef dat versterking van processen en de kwaliteitsverbetering van de interne beheersing goed en noodzakelijk is. Wij vinden dit een goede ontwikkeling. De interne beheersing heeft grote raakvlakken met de accountantscontrole. Bij de accountantscontrole wordt steeds meer naar de kwaliteit van de interne beheersing gekeken (de waarborgen die een organisatie moet treffen of heeft getroffen om risico's te beperken) in plaats van achteraf vaststellen of zaken goed of fout gegaan zijn.

We zien dat u, met name vanaf de zomer van 2023, stappen heeft gezet. Wij noemden eerder het voorbeeld van de salarisadministratie in dit verband. De verbeteringen lijken nu vooral ingegeven te zijn door “brandjes te blussen”. Wij zouden het goed vinden als de verbeteringen meer vanuit één overkoepelende gedachte vormgegeven zouden worden. Daarbij kan het daadwerkelijk doorvoeren van dit drielijnen model u ondersteunen. De 1e lijn is in 2023 laat betrokken geraakt bij het actualiseren van de processen (waarvan zij eigenaar zijn) en de controles in de 1e en 2e lijn moeten voor een belangrijk deel nog vormgegeven worden. De invulling van de 3^e lijn is in uw organisatie niet nog niet concreet gerealiseerd. Veel van de

werkzaamheden van die normaal gesproken door de 3^e lijn hadden moeten worden uitgevoerd liggen op dit moment bij de businesscontrollers (2^e lijn), onder aansturing van ons als externe accountant.

De verantwoordelijkheid voor het zelf actueel houden van de procesbeschrijvingen moet nadrukkelijker bij de vakafdelingen komen te liggen. De “1^e lijn” is dan vervolgens ook aan zet om, door middel van een lijncontrole, aan te tonen dat het proces ongewijzigd is gebleven ofwel aan te tonen dat sprake is van wijzigingen. In geval van wijzigingen in de inrichting van processen moet de impact op de (verbijzonderde) interne controle beoordeeld worden.

In het kader van “eigenaarschap” denken wij dat de proceseigenaren binnen de vakafdelingen hierin een veel nadrukkelijker rol toebedeeld zullen moeten krijgen. Beoogd werd om hiertoe in 2022 en 2023 (onder aanjaging van de 2^e en 3^e lijn) stappen te gaan zetten. Wij zien hierin in 2023 wel enige voortuitgang. Wij adviseren u, ook vanuit directie en management, de komende tijd voldoende aandacht, inspanning en ondersteuning te blijven geven. Te meer omdat de beoogde verandering, die neerkomt op het nemen van eigenaarschap, ook een cultuurverandering bij met name de 1^e en 2^e lijn-medewerkers zal vereisen (van “vertrouwen” naar “onderbouwen”). Deze visie zal dus herhaaldelijk ook aan uw medewerkers uitgedragen moeten worden. Wij adviseren u te investeren in de invulling van de 3^e lijn zodat deze voor u intern de vinger aan de pols kan houden of de ontwikkeling in de interne beheersing gerealiseerd wordt.

In de 1^e en 2^e lijn, de primaire en ondersteunende afdelingen, hebben wij ook een aantal waarnemingen waar verbetering mogelijk is. Hiervoor verwijzen wij naar hoofdstuk 3 van deze managementletter.

2. Opzetten van een transparante interne controlesystematiek

Een verbreding de (verbijzonderde) interne controlefunctie binnen uw organisatie is noodzakelijk. Dit kan worden bevorderd door een transparante interne controlesystematiek op te zetten, die handvatten biedt voor zowel de manager (1^e lijn) als de interne controleur (uw 3^e lijn).

In uw Beleidsnotitie Rechtmatigheidsverantwoording 2023 (vastgesteld door het Algemeen bestuur op 14 september 2023) heeft u uw aanpak beschreven om hieraan inhoud te gaan geven. U geeft hierin aan dat u op basis van de relevante bepalingen in het normenkader aan de hand van een risicoanalyse wilt bepalen welke beheersingsmaatregelen moeten worden genomen en dat de beheersorganisatie zodanig moet zijn ingericht dat naleving van wet- en regelgeving met voor de veiligheidsregio financiële consequenties zichtbaar en toetsbaar worden vastgelegd. Het uiteindelijk resultaat moet, zo geeft u aan, zijn dat de veiligheidsregio aantoonbaar wet- en regelgeving naleeft.

U geeft daarin terecht ook aan dat het inzicht verkrijgen in rechtmatigheid gepaard gaat met veel inspanning en dat de interne controlecapaciteit en kennis binnen de veiligheidsregio (P&C en Financiën) dan ook met capaciteit en juiste expertise moet worden aangevuld naar het noodzakelijke niveau om aan de verantwoordingseisen en onderliggende werkzaamheden te kunnen voldoen.

Zoals ook uit het voorgaande blijkt onderschrijven wij dit streven. Wij hebben begrepen dat er vanaf 2024 door het bestuur additioneel € 150.000 budget structureel beschikbaar is gesteld. In de beleidsnotitie is ook een implementatieplan opgenomen. Dat bevat nog geen concrete informatie over hoe, en met name ook wanneer, u de door u beschreven situatie wilt gaan bereiken. Wij adviseren u dit op korte termijn concreet te maken in een uitvoeringsprogramma om te waarborgen dat u in 2024 de juiste stappen in een acceptabel tijdspad gaat maken. Daarbij adviseren wij u om frequent intern te rapporteren over de voortgang van de uitvoering.

Een belangrijk onderdeel is het opstellen van een overkoepelend intern controleplan op basis van de door u ingeschatte risico's in de processen waarin beschreven wordt welke interne controlewerkzaamheden wanneer en door wie worden uitgevoerd gedurende het jaar. U beschikt nog niet over een dergelijk interne controleplan. Wij adviseren u hiermee vaart te maken. Als u dit plan heeft gemaakt dient u de controleprogramma's die gebruikt zullen worden voor de werkzaamheden door de 3^e lijn te ontwikkelen. Uiteraard is daarbij de insteek (toetsen van interne beheersmaatregelen of toetsen van de uitkomsten van een proces) van belang om deze te kunnen maken. Wij vragen u ook daarin aandacht te besteden aan onderwerpen als onder meer Informatiebeveiliging/privacy, general IT-controls en application controls, verbonden partijen en begrotingsrechtmatigheid. Dit is essentieel om in 2024 zelfstandig tot de rechtmatigheidsverantwoording te kunnen komen.

Het lijkt ons belangrijk het overleg tussen de directie en het bestuur te blijven voeren over de wijze waarop zekerheid over de resultaten wordt gegeven en zo de doelstellingen voor de komende jaren steeds te herijken. Wij denken ook in deze fase van uw ontwikkelingsproces hier graag met u in mee.

Situatie 2023

Omdat er – voor geheel 2023 gezien – geen sprake is geweest van toereikende en zichtbare controles in de lijn, en (dus) ook geen 3^e lijn waarin vastgesteld werd dat deze controles ook zo gewerkt hebben, is een controle die steunt op de kracht van uw interne beheersing nog niet passend voor uw veiligheidsregio in 2023 en naar onze verwachting ook nog niet in een groot deel van 2024, omdat de 1^e en 2^e lijn hier nog niet klaar voor zijn. Daarom worden er momenteel, in overleg met ons nog achteraf werkzaamheden uitgevoerd door de 3^e lijn (business control) om vast te stellen dat uitkomsten van de werkzaamheden in de 1^e en 2^e lijn getrouw en rechtmatig zijn. Deze werkzaamheden richten zich dus niet op de werking van de interne beheersing in de eerste twee lijnen maar “slechts” op de uitkomsten.

Gegeven de omvang en bedrijfsvoering van de Veiligheidsregio Hollands Midden zal het volledig willen steunen op de effectieve werking van controls, dat wil zeggen dat op ieder moment betrouwbare informatie uit de processen beschikbaar moet zijn, zonder dat daar achteraf extra controle inspanningen voor nodig zijn, wellicht niet economisch-rationeel blijken te zijn. Met gerichte werkzaamheden achteraf zoals nu gebeurt kan het gewenste resultaat ook bereikt worden (betrouwbare stuurinformatie). Uiteraard is het dan wel verstandig dat type controles op een aantal momenten gedurende het jaar (bijvoorbeeld per kwartaal) uit te voeren. Hierbij hoort naar onze mening ook de tijdige actualisatie van de processen en het uitvoeren en documenteren van een risicoanalyse. Het eerder dan “normaal” uitvoeren van interne controles betekent dat u eerder zicht heeft op de inhoud van de rechtmatigheidsverantwoording die u moet gaan opnemen in de jaarrekening 2023 en verder. Daarnaast geeft dit (meer) zekerheid

over de tussentijdse informatie van uw veiligheidsregio aan directie en bestuur. Momenteel zijn deze werkzaamheden pas uitgevoerd bij onze tussentijdse controle (oktober).

Samenvattend:

Wij zijn van mening dat er met name in de gedachtenvorming goede stappen zijn gezet rond de inrichting van de interne beheersing. Wij zien op dit aspect een verbetering ten opzichte van voorgaande jaren. Het instrumentarium moet nog echter wel nog voor een groot deel verder door u worden uitgewerkt. In het kader van de rechtmatigheidsverantwoording dient hier (meer) vaart achter gezet te worden. Ook de uitvoering van de interne beheersing behoeft zeker aandacht en dan met name de onderlinge samenwerking tussen de organisatieonderdelen en het eigenaarschap. Structurele rapportage over de voortgang en bevindingen aan de directie en het bestuur is nog niet gerealiseerd. Daarmee wordt het voor hen lastiger een sturende en controlerende rol te vervullen.

Er zijn ontwikkelingen rond de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording

In oktober 2023 is de definitieve kadernota rechtmatigheid 2023 gepubliceerd. De commissie BBV geeft via de kadernota rechtmatigheid haar visie op de invulling van het begrip rechtmatigheid in de rechtmatigheidsverantwoording van de decentrale overheden. Een eerdere versie van deze kadernota is in augustus 2021 gepubliceerd. In de periode na publicatie zijn diverse vragen gesteld en hebben belanghebbenden verzoeken ingediend om de kadernota op onderdelen te verduidelijken. Naar aanleiding van deze vragen en verzoeken zijn enkele teksten (enigszins) gewijzigd. Daarnaast hebben wetgevingstrajecten effect op eerder gecommuniceerde uitgangspunten. De belangrijkste elementen uit de (nieuwe) kadernota betreffen de volgende onderwerpen:

- Als gevolg van een wijziging in de gemeentewet inzake de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is SiSa onderdeel van de rechtmatigheidsverantwoording. Fouten en onduidelijkheden met betrekking tot specifieke uitkeringen (SiSa) dienen derhalve te worden betrokken bij de rechtmatigheidsverantwoording. Dit betekent dat dit ook onderdeel moet zijn van uw interne controles.
- Indien bij aanbestedingen de normen uit de gids proportionaliteit veelvuldig niet nageleefd worden of slecht gedocumenteerd en/of gemotiveerd zijn, dan moet het dagelijks bestuur hierover rapporteren via de paragraaf bedrijfsvoering (stellige uitspraak).
- Bij complexe situaties waarin er verschillende onderbouwde standpunten zijn en specialisten niet tot een eenduidig oordeel komen, kan het voor het dagelijks bestuur onduidelijk zijn of financieel rechtmatig is gehandeld. Het dagelijks bestuur betreft deze situatie bij het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording en neemt deze op als het totaal aan onduidelijkheden de verantwoordingsgrens overschrijdt (stellige uitspraak).
- De verantwoordingsgrens is een door het algemeen bestuur vastgesteld bedrag, waarboven het dagelijks bestuur de afwijkingen moet opnemen in de rechtmatigheidsverantwoording. De verantwoordingsgrens valt binnen de bandbreedte van 0% tot 3% van de totale lasten van uw gemeenschappelijke regeling, inclusief toevoegingen aan de reserves. Voor zowel fouten als voor

onduidelijkheden afzonderlijk geldt hetzelfde percentage. Fouten en onduidelijkheden worden niet bij elkaar opgeteld.

- De prestatielevering is een onderdeel van het getrouwe beeld (het leveringscriterium) en daarmee onderwerp van de accountantscontrole. Dit aspect komt dus niet terug in de rechtmatigheidsverantwoording. Uiteraard is het mogelijk om over dit aspect toelichting te geven, bijvoorbeeld in de paragraaf bedrijfsvoering.

Bij de beoordeling van de naleving van de Europese aanbestedingsregels geldt dat de omvang van de totale fout gelijk is aan de omvang van de besteding (last of investering) in het jaar waarin de onrechtmatigheid wordt geconstateerd, verhoogd met de bestedingen van de jaren erna voor de duur van het afgesloten contract. Dit is alleen het geval als de bestedingen in de jaren erna (contractueel) verplicht zijn.

- Ontbrekende afrekeningen waarvoor het dagelijks bestuur een deugdelijke onderbouwing voor wat betreft de rechtmatigheid kan verstrekken, leiden niet tot een fout of onduidelijkheid voor de rechtmatigheidsverantwoording.
- Via de rechtmatigheidsverantwoording wordt inzicht gegeven op het totaalniveau van alle afwijkingen ten opzichte van de begroting op het door het algemeen bestuur vastgestelde niveau aangezien deze formeel wel onrechtmatig zijn. Bij de afwijkingen van dit totaalniveau wordt gebruik gemaakt van de door het algemeen bestuur vastgestelde verantwoordingsgrens.
- De mutaties in de bestemmingsreserves vormen een onderdeel van de (al dan niet herziene) programmabegroting. In de jaarrekening moeten de toevoegingen en onttrekkingen aan elk van de bestemmingsreserves worden verwerkt overeenkomstig het bedrag dat via de begroting (swijzigingen) door het algemeen bestuur is goedgekeurd voor de betreffende bestemmingsreserve.

De kadernota gaat verder uitgebreid in op de begrotingsrechtmatigheid. De commissie BBV geeft in deze nota haar visie over de invulling van het begrip rechtmatigheid in de rechtmatigheidsverantwoording. Een belangrijke wijziging met betrekking tot het begrotingscriterium is hierin verwerkt. De nieuwe kadernota stelt dat als een wijziging niet meer in het jaar zelf is vastgesteld, de bestedingen afwijkend van het begrotingsbedrag onrechtmatig zijn. Het uitgangspunt is dat iedere afwijking van de begroting onrechtmatig is. Wij benadrukken daarom het belang dat het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur concrete afspraken maken hoe wordt omgegaan met begrotingsonrechtmatigheden. Concreet adviseren wij u om:

- Duidelijk en kwantitatief vast te leggen (bijvoorbeeld in de financiële verordening of een afzonderlijk vast te stellen document) hoe afwijkingen van de begroting geïnterpreteerd moeten worden in het kader van het uitoefenen van het budgetrecht van het algemeen bestuur.
- De aandacht te verscherpen voor mogelijke begrotingsoverschrijdingen en waar begrotingswijzigingen nodig zijn.
- Begrotingswijzigingen tijdig voor te leggen aan het algemeen bestuur.

Waar staat u?

Een goede onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording is ons gedeeld belang. De accountant moet straks immers verklaren dat de door het dagelijks bestuur afgegeven rechtmatigheidsverantwoording getrouw is. Wij zijn als uw accountant dus in belangrijke mate afhankelijk van de (interne controle) werkzaamheden van het dagelijks bestuur. Uiteraard maken wij hier graag gebruik van en willen wij graag samen optrekken om tot een goede invulling van de rechtmatigheidsverantwoording te komen. U bent bezig met het zetten van de noodzakelijke stappen, zie hiervoor de volgende tabel:

Stappen in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording 2023	Gereed	Onderhanden
Vorbereiden besluitvorming bestuur (verantwoordingsgrens, rapporteringsgrens en normenkader)	✓	
Uitwerking rechtmatigheidscriteria en het opstellen van een intern controleplan		✗
In kaart brengen relevante wet- en regelgeving en het doorvertalen naar een zichtbaar uitgewerkt toetsingskader		✗
Uitvoeren (fraude)risicoanalyse inclusief risico's ten aanzien van de financiële verslaggeving en rechtmatigheid (wat kan er misgaan en wat is de impact hiervan).		✗
Aanpassen van de verordeningen 212 en 213	✓	
Relevante beheersmaatregelen identificeren en kritisch beoordelen van de processen		⌚
Bepalen van gegevensgerichte detailcontroles (afdekken restrisico) en actualiseren/opzetten van werkplannen		✗

Uw veiligheidsregio heeft in 2023 de verantwoordingsgrens en de rapporteringsgrens vastgesteld. Ook zijn de financiële verordening ("212)", de controleverordening ("213") en het normenkader 2023 geactualiseerd. De notulen van de vergadering van het algemeen bestuur waarin deze onderwerpen zijn behandeld zijn op moment van schrijven nog niet beschikbaar. Wij ontvangen tijdens de controle van de jaarrekening graag een kopie van deze notulen. Daarnaast hebben wij vernomen dat het bestuur voorgesteld wordt om voor 2023 de verantwoordingsgrens op 3% te stellen. Daarmee is de grens voor afwijkingen hoger dan deze in eerdere jaren was toen de rechtmatigheid nog onder de accountantscontrole viel (namelijk 1%). We zien landelijk dat veel organisaties in dit eerste jaar van de rechtmatigheidsverantwoording kiezen voor de norm van 3%. We kunnen dit ook wel begrijpen aangezien de rechtmatigheidsverantwoording nieuw is en er ervaring opgedaan moet worden. In komende jaren kunt u dan overwegen de grens omlaag bij te stellen.

Ter voorbereiding op de rechtmatigheidsverantwoording heeft uw concerncontroller een beleidsnotitie rechtmatigheidsverantwoording 2023 opgesteld. In de beleidsnotitie wordt ingegaan op het doel van de rechtmatigheidsverantwoording en wordt inzichtelijk gemaakt welke stappen uw veiligheidsregio moet zetten om tot een rechtmatigheidsverantwoording te komen. Zoals uit het bovenstaand tabel blijkt moeten de acties uit de beleidsnotitie nog tot uitvoering komen. In uw beleidsnotitie is daarnaast nog geen rekening gehouden met de hierboven beschreven recente nieuwe wijzigingen in de kadernota rechtmatigheid 2023. Wij adviseren u kennis te nemen van de nieuwe kadernota rechtmatigheid 2023 en hiermee rekening te houden bij de nadere uitwerking van de rechtmatigheidsverantwoording.

Zoals in de eerste paragraaf al besproken is beschikt uw veiligheidsregio momenteel niet over een intern controleplan en (fraude)risicoanalyse. Voor het inzicht in de financiële transactiestromen is het voor de interne controle en voor onze externe controle van belang dat de organisatie integraal inzicht kan geven in de omvang van de financiële transactiestromen (zoals bijvoorbeeld lonen en salarissen, inkopen en de verschillende type opbrengstenstromen). Dit inzicht draagt bij aan een effectieve en efficiënte interne controle en externe controle en zo realiseren wij samen dat wij gemeenschappelijke definities hebben van de belangrijke financiële transactiestromen in uw financiële administratie. Daarnaast biedt het een intern controleplan ook ruimte voor het uitvoeren van andere interne controles, gebaseerd op signalen van eerder gerapporteerde interne en externe adviezen. Daarnaast adviseren wij om de volgende (nieuwe) wijzigingen van de kadernota 2023 op te nemen in het nog op te stellen interne controleplan:

- De werkzaamheden in het kader van de controle op de SiSa-bijlage.
- Uw aanpak op het gebied van begrotingsrechtmatigheid.
- De werkzaamheden rondom Misbruik en Oneigenlijk gebruik (hierna M&O-beleid).

Actuele procesbeschrijvingen zijn van belang voor het inzicht in uw risico's en de beheersing van processen

Een actueel inzicht in uw processen is voor u in het kader van de beheersing van processen en risico's van groot belang. Sterke punten uit uw processen geven u comfort en gevoel van vertrouwen dat uitkomsten betrouwbaar zijn. Een andere belangrijke reden om het inzicht in uw processen te hebben en te houden, is dat dit bepalend is of kan zijn voor uw risicomanagement en voor de door u uit te voeren interne controles zoals bedoeld in uw financiële beheersverordening. Immers bij processen met sterke beheersmaatregelen kan daar controlezekerheid uit behaald worden (met als gevolg minder gegevensgerichte werkzaamheden). De keerzijde is dat als processen belangrijke aandachtspunten of tekortkomingen bevatten, dit juist aanleiding kan zijn voor meer gegevensgerichte controles. Het hebben van een actueel inzicht in de processen is daarmee ook van groot belang om de interne beheersing in continuïteit te verbeteren.

Uw veiligheidsregio beschikt(e) bij de start van onze interim-controle 2023 grotendeels over geactualiseerde procesbeschrijvingen. Deze beschrijvingen sluiten voor het grootste deel aan bij het zogenaamde "6-W-principe". Beschrijvingen die aan dit principe voldoen, geven snel inzicht in de sterke punten en ontwikkelpunten en vergemakkelijken daarmee ook de uitvoering van de interne controle. Bij het "6-Wprincipe" wordt rekening gehouden en duidelijk gedocumenteerd met de volgende '6 W-vragen':

- Wat wordt verricht in elke processtap?
- Waarom wordt de processtap verricht, dus wat is concreet het doel van deze stap?
- Wie verricht de processtap?
- Waarmee wordt de processtap verricht, dus op basis van welke concrete informatie en documentatie?
- Wanneer, dus met welke periodiciteit wordt de processtap verricht (meerdere keren per dag, dagelijks, wekelijks, per kwartaal, per jaar)?
- Waarheen/welke uitkomst: Wat is de uitkomst van de processtap en hoe wordt een en ander bewaard, onder andere voor in- en externe controles achteraf.

Onderdeel van het opstellen van de procesbeschrijvingen is het bijvoegen van ‘bewijsvoering’ bij een genoemde processtap. Deze stukken geven een extra onderbouwing van het bestaan van een betreffende stap en geven daarmee meer inzicht in het proces. Ook dit is voor het grootste gedeelte gerealiseerd in 2023, met uitzondering van het proces vrijwilligersvergoedingen. Het proces rondom de vrijwilligersvergoedingen is niet geactualiseerd voor 2023 en de huidige procesbeschrijving bevat nog niet alle elementen die wij verwachten terug te zien in een procesbeschrijving. Tijdens de interimcontrole 2022 hebben wij met uw medewerkers besproken en hebben wij in onze rapportages (managementletter 2022 en accountantsverslag 2022) beschreven welke elementen wij minimaal verwachten in een procesbeschrijving. Wij adviseren u de procesbeschrijving rondom de vrijwilligersvergoedingen te actualiseren. Wij hebben begrepen dat uw organisatie hiermee inmiddels mee bezig is en u verwacht deze op korte termijn af te hebben.

Bestuurlijke aandacht voor de beheersing van frauderisico's wordt steeds belangrijker

De komende jaren zal er vanuit de accountantscontrole nog nadrukkelijker aandacht worden gegeven aan fraudepreventie. Op 13 september 2021 publiceerde de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (“NBA”) een consultatiedocument waarin werd voorgesteld dat accountants verplicht worden om over fraude en continuïteit te rapporteren in de controleverklaring. In 2022 heeft de NBA de notitie ‘Frauderisicobeheersing: aanbevelingen voor bestuurders en toezichthouders’ uitgebracht. In deze notitie komt nadrukkelijk de rol van bestuurders en toezichthoudende organen bij het voorkomen en detecteren van fraude aan de orde. Door de nadruk te leggen op het voorkomen van fraude, kunnen de gelegenheden die tot fraude leiden, afnemen. Dit vraagt om actief toezicht op risico's en beheersmaatregelen ter voorkoming van fraude. Ook de accountant heeft hierin een belangrijke rol.

Fraude kan namelijk een groot effect hebben op de reputatie van organisaties en kan tot grote financiële schade leiden. Het is daarom zowel in uw belang als dat van al uw belanghebbenden, bijvoorbeeld in de paragraaf bedrijfsvoering (als onderdeel van het jaarverslag), expliciet aandacht wordt besteed aan het beheersen van frauderisico's. De Commissie BBV heeft hier ook adviezen over gegeven. Van u, zowel het algemeen bestuur als het dagelijks bestuur en de directie, wordt verwacht dat u frauderisico's in kaart brengt en adequate maatregelen neemt om deze te beheersen. Omdat bij fraude sprake is van bewust handelen van personeel of management, is een goede frauderisicoanalyse ook in uw belang, ter voorkoming van daadwerkelijke fraude. Door over frauderisico's te spreken zal het fraudebewustzijn en de frauderisicobeheersing immers vergroot worden.

De door u zelf uitgevoerde frauderisicoanalyse vormt voor controlerend accountants het startpunt van hun werkzaamheden ten aanzien van frauderisico's. Met het oog op de komende rapportageverplichting voor accountants, waardoor zij in hun controleverklaring gaan rapporteren over fraude, zullen wij de komende maanden nog nadrukkelijker het gesprek met u (algemeen en dagelijks bestuur) aangaan over dit onderwerp. Tijdens de controle spreken wij met u over:

- De frauderisicoanalyse van de organisatie en de organisatie specifieke frauderisico's.
- De evaluatie van frauderisico's die voor de controle het meest van belang zijn.
- Eventuele fraude incidenten en de bijbehorende opvolging.

De verplichte frauderapportage in de controleverklaring is geldt overigens vooralsnog alleen bij "wettelijke controles" (waaronder uw deelnemende gemeenten).

Bij "niet wettelijke controles", zoals de controle van uw veiligheidsregio, zal deze verplichting naar verwachting in 2024 gaan gelden. Wel kan al vrijwillig in de controleverklaring over frauderisicobeheersing worden gerapporteerd. Wij gaan hierover graag het gesprek met u aan om te bespreken of en zo ja wat er in de controleverklaring gerapporteerd wordt, en hoe verwezen wordt naar de door u beschreven risicoanalyse in het jaarverslag. Door tijdig met elkaar in gesprek te gaan over frauderisicofactoren, eerder geïdentificeerde frauderisico's en de rapportage daarover door de accountant, bent u beter in staat om relevante risico's te onderkennen en uw interne beheersing daarop aan te passen of effectiever te maken.

Uw veiligheidsregio beschikt niet over een actuele frauderisicoanalyse. Bij het daadwerkelijk opstellen van de frauderisicoanalyse adviseren wij u het volgende:

- Belangrijk is dat risico's voldoende specifiek worden gemaakt, zodat ook concrete beheersmaatregelen kunnen worden benoemd en getoetst.
- Het is van belang dat beheersmaatregelen die gekoppeld zijn aan de frauderisico's ook worden getoetst.

Gelet op de mogelijke impact van fraudes die zich voor doen, adviseren wij u de frauderisicoanalyse minimaal jaarlijks te (blijven) actualiseren, waarbij wij het ook belangrijk vinden dat u op een later moment nogmaals terugkijkt op de eerder uitgewerkte analyse. Wij adviseren u bij het opstellen van de frauderisicoanalyse de komende maanden ook de kans (dat een risico zich voordoet) en de impact (het mogelijke schadedrag) in te schatten, wat u vervolgens kan helpen bij het maken van keuzes om de risico's te beheersen.

Continuïteit wordt steeds belangrijker

De accountant is bij "wettelijke controles", waaronder gemeenten, vanaf verslagjaar 2022 verplicht om naast fraude, zoals hiervoor aangegeven, ook te rapporteren over continuïteit. Voor gemeenschappelijke regelingen zal dit waarschijnlijk later worden ingevoerd. Een aanleiding voor het verplicht rapporteren over continuïteit is de toenemende behoefte aan transparante informatie over bijvoorbeeld specifieke inzichten en langetermijnperspectieven voor uw gemeenschappelijke regeling. Omdat bij het opstellen

Uw uitvoeringsinstructie prestatielevering verdient aandacht

van de jaarrekening wordt uitgegaan van de continuïteitsveronderstelling, is continuïteit ook een belangrijk aandachtspunt voor accountants bij de controle van de jaarrekening.

Het continuïteitsrisico bij gemeenschappelijke regelingen speelt echter een beperktere rol door de achtervang van hogere overheden, de deelnemende gemeenten en het provinciaal toezicht. Wel is het natuurlijk van belang dat uw gemeenschappelijke regeling een structureel sluitende meerjarenbegroting heeft. In die zin speelt het 'continuïteitsrisico', zij het in mindere mate, ook bij gemeenschappelijke regelingen. Wij adviseren u voor de jaarrekening 2023 een memo op te stellen, waaruit blijkt dat de continuïteitsveronderstelling nog steeds van toepassing is op uw veiligheidsregio.

Wij hebben u via onze managementletter 2021 geadviseerd om een uitvoeringsinstructie prestatielevering op te stellen en deze met ons af te stemmen. In een dergelijk instructie wordt uiteengezet op welke wijze u om gaat met de controle op prestatielevering en de vastlegging daarvan in het kader van de controle op inkoopfacturen. Wij denken dat een meer risico-gerichte benadering rond de verplichte vastlegging van documentatie voor de prestatielevering relevanter en effectiever kan zijn. Hiervoor dienen dan wel duidelijke richtlijnen te worden opgesteld en gecommuniceerd met uw medewerkers. Voor posten waar u op voorhand geen risico ziet in de prestatielevering kan dan volstaan worden met de autorisatie door de "prestatieverklaarders" (en eventuele korte toelichting) en zou dan geen onderbouwende documentatie in uw financiële systeem hoeven te worden opgenomen. Voor de risicovolle(re) posten dient u er dan uiteraard strikt op toe te zien dat de documentatie wel aanwezig is. Een belangrijk document in dat verband is de op 24 juli 2020 verschenen notitie "Vastlegging en onderbouwing prestatielevering bij inkopen door decentrale overheidsorganisaties" van de commissie BADO (Bedrijfsvoering en audits gemeenten en provincies).

Naar aanleiding van bovenstaande heeft uw veiligheidsregio een concept-controlematrix opgesteld specifiek voor de controle op de prestatielevering van een aantal geleverde producten en diensten. Per type inkopen heeft u bepaald wat de financiële impact is en of er sprake is van een risico op onrechtmatige betaling. Op basis hiervan wordt bepaald of een prestatieverklaring noodzakelijk is en wat de organisatie (lees de prestatieverklaarder, budgethouder) als prestatiebewijs moet documenteren. Als voorbeeld nemen wij het type inkoop ingehuurd personeel. Volgens uw veiligheidsregio betreft het een inkoop met een hoge financiële impact en is het risico op onrechtmatige betaling gemiddeld met als conclusie dat een prestatieverklaring noodzakelijk is (in de vorm van een geautoriseerde urenstaat door de directe leidinggevende).

Wij adviseren u om deze controlematrix te complementeren in 2023. Besteed hierbij ook aandacht aan:

- Een uitgebreide toelichting van de verschillende risico categorieën (hoog, gemiddeld, laag).
- Een toelichting wanneer sprake is van een hoge, gemiddelde of lage financiële impact.
- Een toelichting op het verschil tussen een onderbouwing via directe informatie en onderbouwing middels indirecte informatie.

Daarnaast adviseren wij u om deze notitie te complementeren en vast te stellen als onderdeel van uw inkoop- en aanbestedingsbeleid en vervolgens breed uit te rollen binnen uw organisatie.

Wij zien voortgang in de monitoring van interne en externe bevindingen

In de managementletters en accountantsverslagen van voorgaande jaren, maar ook in interne controleverslagen, zijn aanbevelingen opgenomen om de bedrijfsvoering van uw veiligheidsregio te versterken en de risico's te verminderen. Vanaf dit jaar heeft u een aanzet gemaakt om de follow up van deze aanbevelingen actief te monitoren. Daarvoor wordt door u de "actielijst ML" gebruikt.

In opzet vinden wij deze actielijst een prima instrument dat kan bijdragen aan de kwalitatieve doorontwikkeling van de organisatie. Sterk is dat voor ieder punt een actiehouders door u is benoemd. Naar onze mening zou het sterk zijn als u de follow-up van alle controlebevindingen regelmatig monitort en nog concretere acties benoemt. Van belang is dat het ook een actielijst blijft van de hele organisatie. We daarbij ook kan helpen is dat u hierover rapporteert in het periodieke overleg met het dagelijks en algemeen bestuur. Voor het bestuur is deze rapportage met name een instrument om (meer) gevoel te krijgen bij het tempo waarin de directie de versterking van de interne beheersing doorvoert. Uiteraard gaat het daarbij niet om de concrete inhoudelijke punten, maar meer het beeld over de totale voortgang van de afwikkeling van de punten.

Voor een beeld van de opvolging van voorgaande adviezen verwijzen wij u naar deze actielijst. Daaruit blijkt dat van de 95 openstaande acties uit 2021 en 2022 er 41 volgens uzelf gereed zijn, 33 onder handen en 21 nog niet opgepakt waren. Daarbij willen wij wel aangeven dat op moment van schrijven van deze managementletter nog niet van ieder actiepunt vastgesteld kon worden wat de actuele en juiste status is.

Laat uw IT-omgeving extern onderzoeken

In het kader van de jaarrekeningcontrole over het boekjaar 2023 hebben wij werkzaamheden uitgevoerd met betrekking tot de opzet en het bestaan van de algemene IT-beheersmaatregelen binnen de automatiseringsomgeving van uw veiligheidsregio. Wij hebben daarbij uitsluitend die maatregelen onderzocht die het meest relevant zijn in het kader van de jaarrekeningcontrole en wij rapporteren hierbij uitsluitend de daarbij geconstateerde bevindingen. Wij benadrukken dat wij geen IT-audit hebben uitgevoerd en dat uit een dergelijk IT-audit meer en andere voor u relevante bevindingen naar voren zouden kunnen komen.

De beoordeling van uw IT-omgeving is gebaseerd op een interview met een van uw informatiemanagers. Daarnaast hebben wij hierbij documentatie betrokken, waaronder beleidsstukken en procedurebeschrijvingen. Wij hebben geen testwerkzaamheden verricht ter verificatie van hetgeen wij op basis van de interviews en documentatie hebben begrepen (dit maakt namelijk geen onderdeel uit van de scope van onze dienstverlening zoals met u overeengekomen).

Er is in 2023 door of namens u geen IT-audit uitgevoerd op de voor de jaarrekening relevante automatiseringsapplicaties. Wij adviseren u om de relevante IT-controls minimaal jaarlijks door een externe IT-auditor te laten toetsen. Wij hebben vernomen dat voor 2024 het plan is om de geadviseerde IT-audit te realiseren via een externe informatieveiligheid audit op basis van de BIO normering.

Algemeen – de openstaande controls naar aanleiding van de BIO-audit zijn in 2023 afgerond

In onze managementletter 2022 hebben wij gerapporteerd over de toetsingsnormen van de 'Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO)'. Doel hiervan was om de informatiebeveiliging binnen uw organisatie te verbeteren, door het realiseren van een basisniveau,

de borging en toetsing. De basis voor de opvolging van de bevindingen vanuit de BIO-audit is het Versnellingsplan Informatieveiligheid Voortgangsrapportage (VIV) Veiligheidsregio's. Het programma is in maart 2022 gestart met 56 openstaande controls. Tijdens de interimcontrole 2022 waren in totaal 29 controls afgerond. Wij hebben begrepen dat de controls in 2023 volledig zijn afgerond.

Informatiebeveiliging

Wij hebben tijdens de interim-controle 2023 gesproken met uw Chief Information Security Officer (CISO) en uw functionaris voor de gegevensbescherming (FG) over de stand van zaken rondom informatiebeveiliging binnen uw organisatie. Uw veiligheidsregio heeft in 2023 een informatiebeveiligingsbeleid en gegevensbeveiligingsbeleid inclusief privacy beleid geïmplementeerd. Deze beleidstukken zijn gepubliceerd op uw intranet en zijn beschikbaar voor de hele organisatie. Binnen uw veiligheidsregio is er sprake van een procedure voor datalekken. Incidenten worden bij uw FG gemeld en worden vervolgens in uw register (Opdek) geregistreerd. Per incident wordt door uw FG bepaald of er sprake is van een datalek en wordt, als het incident daadwerkelijk een datalek is, gemeld bij de Autoriteiten Persoonsgegevens (AP). Uit navraag blijkt dat in 2023 (tot het schrijven van de managementletter) geen datalekken zijn gemeld bij uw FG en de AP.

Applicaties binnen uw veiligheidsregio

Binnen uw veiligheidsregio zien wij met name de applicaties Exact Globe, Exact Synergy, AFAS en Veiligheidspaspoort als voor de jaarrekening relevante applicaties binnen uw organisatie.

Onderwerp	Toelichting
Toegangsbeveiliging	Voor de relevante applicaties is er sprake van single sign-on (eenmalig inloggen) met Multifactor Authentication (MFA). De MFA is een belangrijke maatregel om de identiteit en authenticiteit te borgen. Door uw veiligheidsregio wordt vanaf dit boekjaar periodiek (twee keer per jaar) een zichtbare review uitgevoerd op de gebruikers en toegangsrechten voor de active directory. Ook de applicatiebeheerders voeren periodiek een zichtbare controle uit op de toegangsrechten in hun betreffende applicaties.
Wijzigingsbeheer	Uw veiligheidsregio maakt grotendeels gebruik van SaaS-oplossingen. Daarmee komen de onderdelen ontwikkelen en testen meer bij de leverancier te liggen. Bij het doorvoeren van wijzigingen in software-omgevingen kunnen risico's ontstaan voor de bedrijfsvoering van uw organisatie. U heeft een vaste werkwijze beschreven en ingericht voor het doorvoeren van wijzigingen in de functionaliteiten van de applicatie. Daarnaast maakt u gebruik van een test- en productie omgeving alvorens de wijzigingen worden doorgevoerd. Wij hebben begrepen dat de vastlegging van dit proces bij wijzigingen nog niet altijd zichtbaar wordt gedocumenteerd en adviseren wij u om dit zichtbaar te documenteren.

Continuïteitsmaatregelen en beveiliging

De basis voor Informatiemanagement is opgenomen in het Continuïteitsplan Informatiemanagement 2020. Wij adviseren om de maatregelen uit het continuïteitsplan minimaal jaarlijks te testen en zichtbaar te documenteren. Een belangrijk aspect hiervan is het toetsen van de back-up en het terugzetten van de back-up via een restoretest. Wanneer er issues optreden met de restoretest kan er namelijk dataverlies optreden. In maart 2022 is er voor het laatst een succesvolle restoretest van de applicatie Exact uitgevoerd.

Zoals eerder beschreven maakt uw veiligheidsregio grotendeels gebruik van SaaS-oplossingen. Wij bevelen aan om voldoende aandacht te hebben voor de controleerbaarheid van IT-processen welke zijn uitbesteed. Het is van belang dat uw veiligheidsregio inzicht heeft of de dienstverlening door de leverancier is geborgd bijvoorbeeld door gebruik te maken van beveiligingsnormen door een ISAE 3402 type II rapportage. Voor de applicatie veiligheidspaspoort adviseren wij u om deze applicatie specifiek voor uw veiligheidsregio te laten auditen met als resultaat om in de toekomst meer te kunnen gaan steunen op controles in het veiligheidspaspoort (in accountantstermen meer systeemgericht te gaan controleren in plaats van gegevensgericht). Omdat in 2024 een project is gepland voor de implementatie van een nieuwe versie van veiligheidspaspoort lijkt het ons goed de audit snel hierna plaats te laten vinden.

Cybersecurity

Uw veiligheidsregio is momenteel, in samenwerking met een externe partij, een penetratietest aan het uitvoeren. Wij vinden het een goede ontwikkeling dat uw organisatie penetratietesten laat uitvoeren om de kwetsbaarheden in de automatisering bloot te leggen. Daarnaast is uw veiligheidsregio bezig met de bewustwording over de cyberrisico's binnen uw organisatie. Een maatregel die u toepast om de bewustwording verder te toetsen is het uitvoeren van phishingacties met zogenaamde SPAM mails. Daarnaast worden nep e-mails automatisch geblokkeerd. Deze worden geïsoleerd in een quarantaine box.

Conclusie

Vanwege de snel veranderde IT-omgeving en de ontwikkelingen zoals de BIO is het belangrijk om voldoende aandacht voor de IT-omgeving te hebben. Hiervoor zijn hierboven concrete bevindingen opgenomen. Wij adviseren om op korte termijn een externe IT-audit te laten uitvoeren om ook de IT-controls te laten toetsen.

3.

Procesbevindingen

3. Procesbevindingen

Inleiding

Een belangrijk onderdeel van onze interim-controle is het kennisnemen van de opzet van (relevante) financiële processen (de procesbeschrijvingen) en het vaststellen of in de processen de noodzakelijke interne beheersingsmaatregelen zijn opgenomen.

Vervolgens nemen wij kennis van uw vastleggingen van het bestaan van het proces (aantonen aan de hand van één voorbeeld dat het proces gevolgd wordt zoals het is vastgelegd). Deze informatie is van belang voor uw (verbijzonderde) interne controle en de externe controle. Immers, het inzicht verkrijgen in processen geeft u inzicht in de kwaliteit van de processen en bepaalt mede de aandacht die de daarmee verbonden transactiestromen dienen te krijgen in het kader van de (verbijzonderde) interne controle en de externe controle.

In dit hoofdstuk nemen wij de relevante adviezen rondom uw processen op om uw inzicht in en de opzet van (relevante) financiële processen, waaronder de noodzakelijke interne beheersingsmaatregelen, te kunnen versterken. In hoofdstuk 5 (Follow up) wordt u geïnformeerd over de actuele stand van zaken rondom procesbevindingen uit eerdere jaren.

Er worden geen zichtbare controles op memoriaalboekingen afgedwongen

Wij hebben vastgesteld dat uw veiligheidsregio de controle op de memoriaalboekingen (bewust) niet preventief in het financieel systeem verankerd heeft. Er is wel een goedkeuringstraject via mailverkeer, maar daardoor is goedkeuring niet afgedwongen. Memoriaalboekingen worden dus niet standaard via een workflow aan een controleur aangeboden zoals bijvoorbeeld wel het geval is bij inkoopfacturen.

Dit betekent dat er in de huidige situatie achteraf door u controles moeten worden uitgevoerd om de juistheid van de boekingen vast te stellen. Het is aan u om te kiezen voor een preventieve controle of een controle achteraf. U heeft daarbij ons inziens de volgende keuzes:

- Voor niet-routinematige boekingen (correcties, eenmalige afboekingen etc.) richt u een digitale autorisatie workflow in.
- Een tweede medewerker van de financiële administratie maakt een analyse van risicovolle boekingen en controleert deze achteraf. Repeterende boekingen die door het systeem worden gemaakt, zoals afschrijvingen of correcties met een niet financiële impact, zijn niet risicovol.

Aandachtspunten bij uw preventieve borging van de aanbestedingsrechtmatigheid in uw inkoopproces

In het kader van de rechtmatigheidscontrole is het onder meer van belang dat u tijdig vaststelt dat aanbestedingen overeenkomstig de geldende wet- en regelgeving zijn gedaan. Op grond van de kadernota zijn voor de rechtmatigheidscontrole de Europese aanbestedingen van belang. Op basis van onze beoordeling van uw procesbeschrijving inkoop- en aanbestedingsbeleid aangeleverde documentatie en de gesprekken gedurende de interim-controle, blijken de volgende aandachtspunten:

- Binnen uw veiligheidsregio wordt het “pas toe of leg uit” systeem gehanteerd. Dit betekent dat de decentrale inkoop kan afwijken van de voorgestelde aanbestedingsvorm uit de gids proportionaliteit. Alleen voor inkopen boven een bepaald bedrag uit de gids proportionaliteit adviseert afdeling inkoop en beslist de directie. Deze advisering wordt echter niet centraal afgedwongen. De verantwoordelijkheden voor het naleven van de aanbestedingsregels wordt decentraal belegd.
- Er is onlangs een tussentijdse spendanalyse opgesteld. Deze heeft echter nog niet de diepgang en wijze van documentatie die verwacht mag worden ten behoeve van het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording.

Voor het verder verbeteren van de interne beheersing rondom de rechtmatigheid van aanbestedingen hebben wij de volgende adviezen:

- Wij hebben begrepen dat er in 2023 een aantal keer informatie over aanbestedingsregels heeft plaatsgevonden naar de afdelingsmanagers. Wij hebben begrepen dat er daarnaast tweewekelijks overleg plaatsvindt tussen afdeling inkoop en twee medewerkers die veel inkopen verrichten. Dit zijn goede maatregelen. Wij adviseren u zorg te blijven dragen voor verdere bewustwording in de *gehele* organisatie rondom uw inkoopbeleid en in het specifiek de EU-aanbestedingsregels, met name bij de functionarissen die inkopen doen.
- Uw gemeenschappelijke regeling is voornemens over te stappen naar een nieuw financieel pakket. Wij adviseren u om bij de implementatie van een nieuw systeem te onderzoeken om de inkoopmodule en het contractenregister in het financieel pakket te integreren. Bovendien adviseren wij de inkooptool dusdanig in te richten dat de betrokkenheid van de inkoopadviseur vanaf een nader te bepalen bedrag wordt afgedwongen in het aanbestedingstraject. Naast dat dit de risico's van een verkeerd gekozen aanbestedingsvorm kan verminderen, kan dit ook leiden tot efficiencyvoordelen in de inkopen.
- Laat meerdere keren per jaar een spendanalyse uitvoeren.

Zet stappen in het kader van zichtbare prestatielevering in de workflow in verband met de beheersing van frauderisico's rondom prestatielevering

In de huidige situatie geven de zogenaamde “prestatieverklaarders” bij het autoriseren van facturen hun akkoord, maar wordt nog in te beperkte mate gebruik gemaakt van het systeem om een toelichting te geven of (een verwijzing naar) ondersteunende documentatie op te nemen. Wij vinden het structureel borgen van zichtbare bewijsstukken over prestatielevering belangrijk in het kader van het beheersen van frauderisico's rondom prestatielevering. Uw gemeenschappelijke regeling documenteert de prestatielevering nog niet zichtbaar in uw workflow.

In hoofdstuk 2 zijn wij hier al op ingegaan. Wij adviseren u uw notitie waarin u concrete voorbeelden uitwerkt op basis waarvan de betreffende medewerker kan vaststellen en documenteren dat de prestatie daadwerkelijk is geleverd te complementeren. Verder adviseren wij u om gebruik te maken van het systeem om een toelichting te geven of (een verwijzing naar) ondersteunende documentatie op te nemen.

Betrouwbare primaire registratie van de vrijwilligersvergoeding ontbreekt deels

Wij hebben tijdens de interimcontrole tekortkomingen geconstateerd in de interne beheersing bij de verantwoording van de vrijwilligersvergoedingen. Deze tekortkomingen hebben vooral betrekking op de betrouwbaarheid van de primaire registraties door het ontbreken van brondocumenten waarmee de geleverde prestaties beoordeeld kunnen worden.

Net als de twee voorgaande jaren dient aanvullende informatie te worden verstrekt om alsnog tot voldoende zekerheid te komen over de juistheid van de vrijwilligersvergoedingen. Wij hebben hierover al afspraken gemaakt met uw medewerkers. Daarnaast hebben wij uw veiligheidsregio geadviseerd de procesbeschrijving rondom de vrijwilligersvergoedingen op te stellen c.q. verder uit te werken met betrekking tot de vaste vergoedingen, invoer tarieven en periodieke beoordelingen door de clustermanagers.

Wij adviseren u na te denken over een duurzaamheidsrapportage

Vanaf 2025 moeten grote ondernemingen verplicht rapporteren over hun duurzaamheidsprestaties volgens de regels van de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). De CSRD is een rapportageplicht op het vlak van ESG (Environmental, Social en Governance). Accountants hebben hierbij een controlerende rol.

Alhoewel de veiligheidsregio een grote organisatie is, zijn de regels toch niet van toepassing op uw gemeenschappelijke regeling omdat Nederland de reikwijdte van de regels vooralsnog heeft beperkt tot Bv's en Nv's. Er mag zeker niet uitgesloten worden dat op afzienbare termijn de toepassingskring verruimd zal worden. Bovendien zal uw veiligheidsregio naar verwachting op de korte termijn al in toenemende mate worden geconfronteerd met deze regels als zij door bijvoorbeeld haar ketenpartners (waaronder uw deelnemende gemeenten) wordt gevraagd om zich te verantwoorden en ESG-informatie aan te leveren. Kortom: de CSRD is ook voor uw veiligheidsregio van belang.

Vanuit de organisatie is er al aandacht voor dit onderwerp. U bent bijvoorbeeld actief bezig met de CO2 ladder. Uit de begroting en het regionaal beleidsplan 2020-2023 blijkt duidelijk dat u via duurzaamheid niet alleen wilt inzetten op het verminderen van uw CO2-uitstoot, maar óók een bijdrage wilt leveren aan een eerlijke en sociale samenleving. Ook bij de planvorming voor nieuw kazernes zien we dat duurzaamheid een thema is. Daarmee is duurzaamheid een thema waar u vanuit verschillende gezichtspunten al mee bezig bent. U beschikt echter niet over een integraal programma ontwikkeld dat toeziet op de brede scope van duurzaamheid.

Om te komen tot een zinvolle duurzaamheidsverslaggeving dient een aantal stappen doorlopen te worden: Om te komen tot een zinvolle duurzaamheidsverslaggeving dient een aantal stappen doorlopen te worden, waaronder:

1. Allereerst moet bepaald worden welke duurzaamheidsthema's belangrijk zijn voor uw veiligheidsregio.
2. Vervolgens dienen de impact, risico's en kansen (IRK) vastgesteld te worden en welke daarvan materieel zijn.
3. De Prestatie indicatoren moeten vastgesteld worden.

Om invulling te geven aan de eerste twee stappen zal er onder meer een stakeholder-analyse moeten worden gemaakt, en er onderzocht moeten worden welke thema's voor hen van belang zijn. Daarnaast zal met hen ook afstemming worden gezocht om tot een set van materiële IRK's te komen. Vervolgens dienen de prestatie indicatoren vastgesteld te worden. Belangrijk daarmee is dat

uw veiligheidsregio dan ook zorgt het instrumentarium om deze indicatoren dan ook (eenvoudig) te kunnen meten. Uiteraard kan dit ook tot andere eisen voor de administratie leiden.

De kennis die u in dit traject opdoet over de voor haar stakeholders belangrijke thema's (wensen en eisen) voor nu en de komende jaren, kan ons inziens als waardevolle bijvangst ook goed gebruikt worden om mede richting te geven aan uw strategie voor de komende jaren.

4. Thema's voor de jaarrekeningcontrole

4. Thema's voor de jaarrekeningcontrole

Planning jaarrekeningcontrole

Op basis van de ervaringen voorgaand jaar hebben wij de controle van uw jaarrekening gepland vanaf 25 maart (balans) en 6 mei (exploitatie). Dit is vergelijkbaar met de planning van de controle van de jaarrekening 2022. Deze kende echter wel een lage doorlooptijd door verslaggevingsvraagstukken rond balansposten en nog ontbrekende zekerheid over belangrijke financiële stromen als vrijwilligersvergoedingen, salariskosten en de kosten voor de crisisnoodopvang en opvang Oekraïners.

Zoals in deze managementletter opgenomen is, zijn op de meeste van deze onderwerpen stappen gezet waardoor deze niet meer vertragend zouden moeten zijn in de jaarrekeningcontrole. Voor de vrijwilligersvergoedingen geldt dat er nog wel belangrijke stappen door u gezet moeten worden om tot voldoende betrouwbare informatie voor de jaarrekening te komen. Wij hebben hiervoor extra tijd weten te plannen in de komende weken. Daarbij houden wij goed contact met uw medewerkers om vast te stellen dat de informatie dan wel tijdig beschikbaar is. Mocht dat niet lukken, dan zal dat effect hebben op de planning van de jaarrekening.

Een ander aandachtspunt is dat twee belangrijke spelers in het jaarrekeningtraject 2022 momenteel niet meer bij u werkzaam zijn. Dit zijn ook de medewerkers waarmee wij het traject 2022 geëvalueerd hebben en waarmee wij de verwachtingen voor 2023 onlangs besproken hebben, met als doelstelling de controle van de jaarrekening 2023 in de geplande tijd af te kunnen ronden. Wij hebben begrepen dat de werkzaamheden van deze medewerkers vanaf 1 januari 2024 worden vervuld door een nieuwe medewerkers. Deze heeft echter nog geen ervaring van de voor u geldende verslaggevingsregels en met uw organisatie en bijzonderheden.

Wij vragen ons of het (nog) realistisch is het huidige tijdspad voor de jaarrekeningcontrole 2023 te handhaven, of dat we samen moeten aansturen op een later moment om u meer tijd te gunnen in de voorbereiding. Overigens uiteraard met inachtneming van de finale datum van 15 juli 2024 voor de vaststelling. Als wij de controle wel op het nu afgesproken moment starten maar de aanlevering niet goed is, dan kunnen wij de controle niet afronden in de geplande tijd en een nieuwe afspraak moeten maken op een moment dat dan nog past. Dan ontstaat een vergelijkbare - en zo vinden wij allen ongewenste - situatie als vorig jaar, waarbij termijnen vooraf niet meer gegarandeerd kunnen worden.

Uw interne controle op de naleving van Europese aanbestedingsregels mag frequenter plaatsvinden

U dient zich in de rechtmatigheidsverantwoording ook te verantwoorden over de rechtmatigheid van aanbestedingen. Voor 2023 bent u - net als in voorgaande jaren - nog volledig aangewezen op de controle achteraf met de spendanalyse. Wij zullen op korte termijn afspraken maken om eind december 2023 of begin januari 2024 de tussentijdse spendanalyse te beoordelen. Onderstaand een aantal aandachtspunten:

- Beoordeel bij overeenkomsten die al Europees zijn aanbesteed of de bestedingen binnen de gemaakte contractuele afspraken vallen en of er geen sprake is van een wezenlijke wijziging van de opdracht.

- Stel bij nieuw afgesloten raamovereenkomsten in 2023 vast dat in de aankondiging van de opdracht de begrote maximumwaarde en begrote maximum hoeveelheid is opgenomen.
- Ga bij raamovereenkomsten na of de bestedingen binnen de maximumwaarde in euro's en/of maximum hoeveelheid blijft.
- Draag zorg voor complete dossiers als onderligger voor beoordeelde opdrachten per crediteur.

Wij adviseren u een spendanalyse op te laten stellen die in overeenstemming is met de SDO-notitie over aanbestedingsrechtmatigheid. Via het expertisecentrum aanbesteden PIANOo van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat is inmiddels een voorbeeldbestand beschikbaar gesteld. In dit voorbeeld is opgenomen hoe u goed onderbouwd handen en voeten kunt geven aan de spendanalyse in overeenstemming met de SDO-notitie.

Daarnaast adviseren wij u de spendanalyse voortaan ook halverwege het jaar uit te voeren, om tijdig inzicht te verkrijgen in contracten die de grenzen voor een Europese aanbesteding (gaan) benaderen. Daarnaast zou een goede preventieve maatregel kunnen zijn dat afdeling inkoop betrokken wordt bij alle budgetteringen (en deze met de budgethouders doorspreekt) om zo vooraf helderheid te hebben over verwachte bestedingen. Wij hebben begrepen dat dit onlangs ook in gang gezet is.

U voert nog geen periodieke controle op het bestaan van activa uit

In voorgaande jaren hebben wij gerapporteerd over het belang van het inventariseren van uw eigendommen (activa). Uit de procesbeschrijving die wij hebben ontvangen in 2023 blijkt nog niet dat u deze controle periodiek uitvoert. U loopt hierdoor het risico dat er activa op de balans staan die in werkelijkheid niet meer bestaan. Dit risico is nu wat groter gezien de verbouwing van Leiden-Zuid en Leiden-Noord. Ook kunnen hierdoor de afschrijvingstermijnen van de activa mogelijk aangepast moeten worden.

Wij adviseren u om periodiek een inventarisatie uit te voeren op de activa.

De volledigheid van uw verplichtingen vraagt de aandacht bij het opstellen van de jaarrekening 2023

Binnen uw organisatie wordt nog niet gewerkt met een verplichtingenadministratie. Met een verplichtingenadministratie heeft u meer grip op de juiste en volledige toerekening van lasten aan de juiste periode en heeft u in opzet een beheersmaatregel getroffen die u kan ondersteunen om tot een juiste aanbestedingsvorm te komen. Dit laatste betekent dan dat uw toets op de rechtmatigheid van de aanbestedingen achteraf minder ingrijpend hoeft te zijn en u aan de voorkant meer zekerheid inregelt.

Wij adviseren u te onderzoeken op welke wijze u een verplichtingenadministratie kunt implementeren en welke maatregelen er nodig zijn om de volledigheid hiervan te waarborgen. Wij vragen u uw aandacht voor een verdere verscherping van uw proces rondom het inventariseren van uw verplichtingen bij de jaarrekening 2023.

Verkrijg duidelijkheid over de vaststelling van de

In overeenstemming met bestuurlijke afspraken worden gemeenten en veiligheidsregio's ook in 2023 gecompenseerd voor de kosten die zij maken voor de crisishulpverlening (CNO). Wij hebben van u begrepen dat net als in 2022 het COA weer zal overgaan tot finale kwijting op basis van een door u opgeleverde kostenopgave en onderbouwingen.

vergoeding voor de Crisisnoodopvang (CNO)

Graag worden wij de komende weken geïnformeerd over eventuele ontwikkelingen in deze afspraken (bijvoorbeeld over de te hanteren uurtarieven en eventuele nadere duiding welke kosten al dan niet voor declaratie in aanmerking komen). Daarnaast is het belangrijk om duidelijkheid te verkrijgen over het moment van finale kwijting in relatie tot het moment van opstellen en controleren van de jaarrekening. Als de finale kwijting later plaatsvindt dan de geplande afronding van de jaarrekeningcontrole, kan dat effect hebben op de werkzaamheden die u en wij zelf nog op de CNO-kosten moeten uitvoeren om voldoende zekerheid te verkrijgen over de inbaarheid van vorderingen die in het kader van CNO zijn opgenomen.

Overige aandachtspunten

Wij hebben bij diverse onderdelen in deze managementletter de impact op de jaarrekeningcontrole beschreven. Samenvattend wordt de uw veiligheidsregio gevraagd naast de gebruikelijke 'op te leveren stukkenlijst' de volgende onderwerpen voor te bereiden. Opname van dit punt betekent overigens *niet* dat dit bij uw veiligheidsregio in 2022 niet goed verliep:

- Tijdige en volledige oplevering van de jaarstukken 2023 (compleet boekwerk), inclusief de zichtbare interne controle op de naleving van de verslaggevingsvoorschriften (BBV) door middel van volledige invulling van de (door ons aan u) aangeleverde Checklist BBV 2023.
- Tijdige, betrouwbare en volledige aanlevering van documentatie, zoals door ons opgevraagd via het overzicht van benodigde gegevens voor de jaarrekeningcontrole 2023. Hanteer de door ons aangeleverde formats voor de belangrijkste posten voor uw opsteldossier van de jaarrekening en borg de kwaliteit van het opsteldossier door bijvoorbeeld een kwaliteitsbeoordeling uit te laten voeren. Zo bent u volledig in het verzamelen van de informatie van zowel de accountant als uw balansdossier.
- Zichtbare aansluitingen tussen jaarrekening, financiële administratie, sub administraties, primaire begroting en begroting na wijzigingen (nulproef).
- Het opschonen van tussenrekeningen (afwikkelen van oude vorderingen en schulden).
- Het tijdig analyseren van begrotingsoverschrijdingen (zie ook de toelichting in hoofdstuk 2).
- Zorg ervoor dat (op basis van gemaakte afspraken met derden) vooruitontvangen of nog te ontvangen subsidiegelden juist verantwoord zijn en juist zijn gepresenteerd in de balans en toelichtingen volgens de voorschriften BBV.
- Adequate voorbereiding van de WNT-verantwoording in de jaarrekening 2023, door de verantwoording intern te laten toetsen aan de hand van de wetgeving.
- Het tijdig opleveren van de SiSa-bijlagen, inclusief de daarbij horende aansluitingen op de financiële administratie en de tijdige afronding van de interne controle op de SiSa-regelingen.
- Bij specificaties en onderbouwingen waarbij sprake is van complexiteit of subjectiviteit (schattingen) in de opbouw van de post, verzoeken wij u de uitgangspunten en berekeningswijze uit te werken in een geschreven toelichting ('position paper'), zodat de uitgangspunten en berekeningen snel door ons geïnterpreteerd kunnen worden en wij tot een goed begrip van de betreffende onderdelen kunnen komen.
- Zichtbare analyse van de afschrijvingspercentages op de activa rubrieken.
- Zichtbare analyse op de kredietoverschrijdingen.
- Geactualiseerde en vastgestelde normenkader voor de rechtmatigheid.
- Houdt rekening met de bepalingen uit de Wet Open Overheid (realisatie beleidsvoornemens opnemen in jaarverslag).

- De tijdigheid van de opsteldossiers van de FLO-verantwoording en eventueel andere projectverklaringen.
- Voortdurende aandacht voor de afgrenzing van inkopen.

Het is van belang dat uw organisatie stuurt op tijdige ontvangst van bovengenoemde informatie. Het eerder kunnen beschikken over “conceptcijfers” kan voordelen hebben voor een tijdig en efficiënt jaarrekeningproces.